

1. В Україні існують деякі проблеми правового регулювання права судді як особливого суб'єкта службово-трудоких відносин в сфері забезпечення безпечних і здорових умов праці, в тому числі, на спеціалізовану охорону приміщень судів та помешкань суддів й ін., що впливають, в першу чергу, із неналежного забезпечення діяльності Служби судової охорони. Ці проблеми створюють реальну загрозу для стабільності та надійності функціонування судової гілки влади взагалі, адже як стверджувалось вище, безпека судді та членів його сім'ї є обов'язковою передумовою та складовою частиною, зокрема таких основоположних принципів (засад) судочинства як: незалежність, безсторонність та справедливість суду.

2. Для вирішення зазначених проблем необхідно: а) Державній судовій адміністрації України спільно з Вищою радою правосуддя прискорити формування та забезпечення функціонування Служби судової охорони шляхом розробки відповідного міжвідомчого нормативно-правового акту за для виконання вимог Закону України «Про Вищий антикорупційний суд»; б) Міністерству внутрішніх справ України спільно з Національною поліцією України слід здійснювати міжвідомчий постійний контроль за дотриманням відповідними підрозділами Тимчасового порядку забезпечення охорони судів, органів та установ системи правосуддя, а також підтримання громадського порядку в них до початку повноцінного функціонування Служби судової охорони.

ОСНОВНІ ФОРМИ ЗАХИСТУ ОСОБИСТИХ МАЙНОВИХ ТА НЕМАЙНОВИХ ПРАВ В УКРАЇНІ ТА ЇХ ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ

*Тимошенко Любов Володимирівна,
старший викладач теорії та історії держави і права та приватно-правових
дисциплін Національної академії Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького*

Конституція України шляхом закріплення у ст. 3 положення про те, що

життя здоров'я, честь, гідність, недоторканість та безпека людини є найвищою соціальною цінністю, заклала принципово нові підвалини розвитку та зміцнення правової, демократичної держави. Кожна особа у правовій державі має відчувати свою правову та соціальну захищеність; повага до особистості є в такому суспільстві нормою повсякденного життя. Особисті права людини нерозривно пов'язані з такими поняттями, як рівність, свобода, недоторканість особи.

Йдучи шляхом демократизації суспільства, Україна намагається гармонізувати своє законодавство до загальноєвропейських стандартів, основні з яких містяться в Загальній декларації прав людини від 10 грудня 1948 р., Європейській конвенції про захист прав і основних свобод людини від 4 листопада 1950 р., Міжнародному пакті про громадянські та політичні права від 16 грудня 1966 р., Міжнародному пакті про економічні, соціальні та культурні права від 16 грудня 1966 р, інших міжнародних договорах, що прийняті Організацією Об'єднаних Націй, Організацією по безпеці та співробітництву в Європі, Радою Європи та іншими міжнародними організаціями. Закріплюючи особисті немайнові права в конституції, держава забезпечує їхнє правове регулювання комплексно, тобто за допомогою норм ряду галузей права.

У рамках комплексного регулювання особистих немайнових прав необхідно виділяти цивільно-правовий аспект. У зв'язку з цим у теорії були висловлені дві точки зору на цивільно-правове регулювання особистих немайнових прав. Довгий час панувало уявлення про те, що цивільне право не регулює, а лише охороняє особисті немайнові права. Проте правове регулювання й охорона прав не можуть протиставлятися, оскільки регулювання означає охорону прав, а їхня охорона здійснюється шляхом регулювання відповідних відносин.

Ст. 1 цивільного кодексу України (даліше ЦК України) регулює майнові і зв'язані з ними особисті немайнові відносини, а також інші особисті немайнові відносини у випадках спеціально передбачених законодавством. Особисті немайнові відносини регулюються цивільним правом лише у винятковому

випадку. Сьогодні духовні якості індивідів набувають вирішального значення, підвищується цінність духовної основи.

Особливості особистих немайнових прав, їх визначення, охорона та захист регулюються різними інститутами цивільного права.

У структурі чинного ЦК України регулюванню та охороні особистих немайнових прав присвячено окрему книгу, що йде одразу після Загальних положень, з чого можна зробити висновок про вагомість даного інституту у цивільному праві взагалі. Особисті немайнові права - це юридично гарантовані можливості, які довічно належать кожній фізичній особі за законом і характеризуються немайновістю та особистісністю, згідно ЦК України . також цивільне право визначає що особисті немайнові права – це суб'єктивне право, яке надає у правомочній особі юридично забезпечену можливість вимагати від оточуючих утримуватися від будь-яких дій, що заважають вірно оцінювати її індивідуальні особливості.

Особливість особистих немайнових прав як об'єктів цивільного права полягає в тому, що вони не несуть в собі економічного змісту, не мають грошової оцінки. Індивідуалізація особистості — ще одна важлива ознака особистих немайнових прав. Це дає змогу відрізнити суб'єктів права від інших, визначаючи їх своєрідність, самобутність, а іноді і неповторність. Аналізуючи статтю 269 ЦК України, слід зазначити, що особисті немайнові права – це юридично гарантовані можливості, які довічно належать кожній фізичній особі за законом і характеризуються немайновістю та особистістю.

Особисті немайнові права належать усім без винятку фізичним особам незалежно від віку, дієздатності, інших обставин, зокрема від того, де та у зв'язку з якими подіями життя вони перебувають. Тому момент виникнення особистих немайнових прав можна визначити як специфічний. У ЦК України визначено дві підстави виникнення особистих немайнових прав — народження людини і припис закону.

Ще одне питання стосується того, що оскільки перелік особистих немайнових прав є не вичерпним (ч.3 ст. 270 ЦК), то яким чином можна

обмежити особисті немайнові права фізичних осіб, які не передбачені ані в Конституції України, ані в ЦК або інших законах. У цьому випадку слід застосовувати загальні положення про обмеження цивільних прав.

Отже, особисті немайнові права – це права, які утворюються у духовній сфері життя суспільства, не мають особистий характер і носії цих прав є уповноваженими особами, а всі інші, стосовно нього і з приводу цих прав – зобов'язані особи, тобто мають ще й абсолютний характер.

Згідно ст. 269 ЦК України, слід зазначити, що особисті немайнові права – юридично гарантовані можливості що довічно належать кожній фізичній особі за законом та характеризуються немайновістю та особистісністю.

В ідеальному варіанті будь-яке здійснення особистих немайнових прав фізичних осіб повинно проходити безперешкодно, своєчасно та в повному обсязі. Принаймні відповідні гарантії повинні надаватись особі з боку держави та територіальних громад, які діють в особі відповідних органів.

Відносини формуються і розвиваються у нормальному (непорушному) стані, коли поведінка інших суб'єктів відповідає вимогам закону. Громадяни та організації повинні наділятися правом на захист. Це пояснюється тим, що неможливо встановити санкцію, якщо не визначено права і обов'язки, які ця санкція охороняє чи забезпечує дотримання. Регулювання будь-яких суспільних відносин означає і їх правову охорону.

Цивільне право здатне регулювати особисті немайнові відносини до моменту їхнього порушення. У науковій літературі розглядаються поняття правового захисту порівняно з правовою охороною. Це питання було й залишається дискусійним

Право на захист - це лише одна з правомочностей суб'єктивного цивільного права. Право на захист особистих немайнових прав – це регламентоване правове регулювання на випадок оспорення, невизнання, заперечення, виникнення загрози порушення чи порушення особистого немайнового права.

Змістом права на захист особистих немайнових прав є такі повноваження:

вимагати не порушення цих прав; вимагати припинення всіх діянь, якими порушуються ці права; вимагати відновлення вказаних особистих немайнових прав у випадку їх порушення.

Для захисту особистих немайнових прав кожна особа, у якої було порушено її право має право звернутися до суду.

Ст. 55 Конституції України гарантує судовий захист прав і свобод людини і громадянина. Законодавством про судоустрій України гарантується усім суб'єктам правовідносин захист їх прав, свобод і законних інтересів незалежним і неупередженим судом, утвореним відповідно до закону. Для захисту особистих немайнових прав можна застосовувати загальні способи захисту прав (ст. 16 ЦК України) та спеціальні, які встановлюються спеціально для певної категорії прав, в цілому та для конкретного права зокрема (ст. 276, 277, 278 ЦК України). Враховуючи немайновий характер цих прав, відповідальність за їх порушення повинна мати переважно немайновий зміст.

З цього випливає, що найважливішим напрямом удосконалення охорони особистих немайнових прав є розширення за їх порушення кола саме немайнових санкцій.

Захист особистих немайнових прав може здійснюватись на законодавчому рівні а також шляхом судового захисту.

Засоби захисту повинні бути передбачені в законі Законодавчого захисту потребує, наприклад, репутація підприємців. Мають право розраховувати на захист своєї репутації і лікарі, педагоги, державні службовці. З негаторним позовом можна звернутися тільки до суду, а засоби захисту прав цього інституту можуть бути іншими.

Судовий захист особистих немайнових прав здійснюється судом. Судові способи захисту являють собою передбачені законом засоби примусового характеру, за допомогою яких здійснюється визнання порушених прав.

Серед засобів захисту можна виділити загальні (ст. 16 ЦК України) та спеціальні засоби.

Адміністративний захист особистих немайнових і майнових прав здійснюється відповідно до статті 17 ЦК України. Захист цивільних прав та інтересів Президентом України, органами державної влади або органами місцевого самоврядування.

Президент України здійснює захист цивільних прав та інтересів у межах повноважень, визначених Конституцією України.

ЗАХИСТ ПРАВ БОРЖНИКА ПРИ ПРОДАЖУ МАЙНА У ПРОЦЕДУРІ БАНКРУТСТВА

*Тюріна Юлія Євгенівна,
аспірантка юридичного факультету
Донецького національного університету імені Василя Стуса*

Відкриття справи про банкрутство та всі процедури, які застосовуються до боржника, спрямовані на відновлення порушених прав кредитора (кредиторів). На практиці така спрямованість процедур банкрутства може призводити до порушення прав боржника, особливо під час продажу майна. Проте такі ситуації не можуть бути припустимими, як з точки зору непохитності результатів процесу банкрутства, так і забезпечення встановлення правового господарського порядку.

Правове регулювання банкрутства та відповідних процедур здійснюється положеннями Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»⁴⁶⁰ (далі – Закон про банкрутство). Проте на сьогодні у цьому Законі не міститься чіткого переліку прав боржника, у тому числі, при продажу його майна. Водночас Україна чекає на набуття чинності Кодексом України з процедур банкрутства⁴⁶¹ (далі – Кодекс), зміст якого підлягає аналізу щодо закріплення у ньому переліку прав боржника, у тому числі, під час продажу його майна, підстав, форм та способів захисту цих прав.

⁴⁶⁰ Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України від 14 травня 1992 р. № 2343-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 31. Ст. 440.

⁴⁶¹ Кодекс України з процедур банкрутства: Закон України від 18 жовтня 2018 р. № 2597-VIII. *Голос України*. 2019. 20 квітня. № 77.